

Ferran Sor
(1778-1839)

IL TELEMACO
NELL'ISOLA DI CALIPSO

Òpera per a dos sopranos,
tenor, baríton i orquestra

Veus i acompanyament
Voces y acompañamiento
Voices and accompaniment

Edició crítica de
Joan-Lluís Moraleda

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Il Telemaco nell'isola di Calipso
de Ferran Sor (1778-1839)

Partitura de veus i acompanyament

© Edició crítica a cura de Joan-Lluís Moraleda

© Drets cedits a: DINSIC Publicacions Musicals, S.L.

www.dinsic.com

e-mail: dinsic@dinsic.com

Maquetació: DINSIC GRÀFIC
1a edició: novembre 2023

Imprès a Service Point
Pau Casals, 161-163
08820 El Prat de Llobregat (Barcelona)

Dipòsit legal: B 21692-2023
ISMN: 979-0-69239-207-1

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, com-
prenent-hi la reprografia i el tractament informàtic, com també la distribució
d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense
l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les
sancions establertes per la llei.

Material de lloguer (partitura general, partitura de
veus i acompanyament, i partícels):

DINSIC Distribucions Musicals, S.L

www.dinsic.com

e-mail: dinsic@dinsic.com

dinsic.com

Il Telemaco de Ferran Sor: una òpera de culte del segle XVIII

El compositor i guitarrista Ferran Sor (1778-1839) constitueix un dels cims del patrimoni musical català. Malgrat ocupar aquest espai d'excel·lència, més enllà dels cercles guitarrístics, la seva obra musical encara és una assignatura pendent, una flaqueja que es tradueix en un desconeixement general d'aquesta en el nostre imaginari cultural. Un dels episodis més interessants i desconcertants de la història de la música catalana va ser el que es va viure, el 1797, al Teatre de la Santa Creu, quan dos compositors catalans, Carles Baguer (1768-1808) i el mateix Ferran Sor, van veure estrenades dues òperes de la seva autoria. Que dos compositors catalans tinguessin l'ocasió de veure representada una òpera en una mateixa temporada va ser una raresa que, encara avui, deixa força estranyats als musicòlegs. D'aquesta manera aquestes dues òperes han quedat com una referència de culte per ser dos autors que van afegir-se a la raquítica llista d'òperes d'autoria catalana interpretades a Catalunya. El 1754, tres anys després de la seva estranya mort a Roma, s'havia estrenat, al Teatre de la Santa Creu, el *Sesostri, re d'Egitto* (1751) de Domènec Terradellas (1713-1751), després que aquesta ja s'hagués presentat anteriorment a la ciutat que el va veure morir. El 1760 va arribar el torn per a la primera òpera d'autoria catalana estrenada a Catalunya: *Antigono* de Josep Duran (Ca 1730-1802), a la que li va seguir, dos anys després, *Temistocle* (1762) del mateix compositor.

Van haver de passar fins a vint-i-cinc anys perquè el Teatre de la Santa Creu tornés a acollir l'estrena d'una òpera d'autoria catalana. Ferran Sor ho va fer, així, el 25 d'agost de 1797, amb *Il Telemaco nell'isola di Calipso* amb un llibret de Segismundo Capece (1652-1728) amb l'obtenció d'un èxit més que notable en assolir-se una quinzena de representacions. Uns mesos després, el 4 de novembre del mateix any, va arribar el torn per a *La principessa filosofa* de Carles Baguer.

El 25 de juliol de 1997 va tenir lloc a l'església parroquial de Sant Genís de Torroella de Montgrí (Baix Empordà), dins del seu Festival Internacional de Música, un esdeveniment de gran transcendència en la història del patrimoni musical català. Aquest va ser el de la primera audició, en temps moderns, dels fragments conservats de l'òpera composta per Ferran Sor (1778-1839). Aquella audició, dirigida musicalment per Joan-Lluís Moraleda, que és qui signa aquesta edició, va ser la

culminació, a la fi de la dècada dels noranta del segle XX, de la tasca endegada per diferents personalitats del món de la cultura que, sota el lideratge d'Ernest Lluch i Martín (1937-2000), s'havien posat entre cella la recuperació d'aquesta òpera.

La partitura que teniu a les mans és el resultat d'aquella producció que va materialitzar-se també en un CD, malauradament avui descatalogat, i que agrupa els números arribats fins als nostres dies de l'esmentat títol operístic. Es tracta de números conservats a l'Arxiu de Música del Monestir de Montserrat, a més de la Biblioteca de l'Orfeó Català, la Biblioteca de Catalunya i Museu del vi de Vilafranca del Penedès.

Sempre s'havia cregut que l'òpera de Sor estava perduda fins que a l'Arxiu de Música del Monestir de Montserrat, el musicòleg Pare Daniel Codina va localitzar en la llista-catàleg d'un arxiu privat del Mestre de Capella de Vilafranca del Penedès Magí Bosch (1760?-1839), uns materials relacionats, amb aquesta òpera de Ferran Sor. Gràcies a un treball de recerca de l'esmentat musicòleg i del mateix Joan-Lluís Moraleda, a la fi de la dècada dels noranta del segle passat, es va treballar per a una exhumació de l'obra que va tenir lloc, com hem dit, al Festival de Torroella de Montgrí de 1997.

L'edició que teniu a les vostres mans és del mateix Joan-Lluís Moraleda que ha assumit l'autoria de la instrumentació del número musical 10 d'aquesta edició, el recitatiu i ària de baríton *Qual terra e questa... Figlio, oh Dio* localitzada en una versió anònima per a veu i tecla a la Biblioteca de l'Orfeó Català.

Passats més de vint-i-cinc anys d'aquell treball musicològic, creiem que és necessari i oportú impulsar una nova edició crítica dels materials arribats fins als nostres dies d'una òpera que, a judici de l'esmentat Ernest Lluch cal relacionar amb posicionaments polítics vinculats a l'austriacisme i de l'alternativa catalanoaragonesa enfront del model més centralista característic dels borbons, en haver estat Sor, aleshores, militant de la causa austriacista.

Oriol Pérez i Treviño

Il Telemaco de Ferran Sor: una ópera de culto del siglo XVIII

El compositor y guitarrista Ferran Sor (1778-1839) constituye una de las cimas del patrimonio musical catalán. Pese a ocupar este espacio de excelencia, más allá de los círculos guitarrísticos, su obra musical sigue siendo una asignatura pendiente, una flaqueza que se traduce en un desconocimiento general de ésta en nuestro imaginario cultural. Uno de los episodios más interesantes y desconcertantes en la historia de la música catalana fue el que se vivió, en el año 1797, en el Teatro de la Santa Creu, cuando dos compositores catalanes, Carles Baguer (1768-1808) y el propio Ferran Sor, vieron estrenadas dos óperas de su autoría. Que dos compositores catalanes tuvieran la ocasión de ver representada una ópera en una misma temporada fue una rareza que, aún hoy, deja bastante extrañados a los musicólogos. De esta forma estas dos óperas han quedado como una referencia de culto por ser dos autores que se añadieron a la raquítica lista de óperas de autoría catalana interpretadas en Catalunya. En 1754, tres años después de su extraña muerte en Roma, se había estrenado, en el citado Teatre de la Santa Creu, el *Sesostri, re de Egitto* (1751) de Domènec Terradellas (1713-1751), después de que ésta ya se hubiese presentado anteriormente en la ciudad que lo vio morir. En 1760 llegó el turno para la primera ópera de autoría catalana estrenada en Catalunya: *Antigono* de Josep Duran (Ca 1730-1802), a la que le siguió, dos años después, *Temistocle* (1762) del mismo compositor.

Tuvieron que pasar hasta veinticinco años para que el Teatre de la Santa Creu volviera a acoger el estreno de una ópera de autoría catalana. Ferran Sor lo hizo, así, el 25 de agosto de 1797, con *Il Telemaco nell'isola di Calipso* con un libreto de Segismundo Capece (1652-1728) con la obtención de un éxito más que notable al lograrse una quincena de representaciones. Unos meses después, el 4 de noviembre del mismo año, llegó el turno para *La principessa filosofa* de Carles Baguer.

El 25 de julio de 1997 tuvo lugar en la iglesia parroquial de San Genís de Torroella de Montgrí (Baix Empordà), dentro de su Festival Internacional de Música, un evento de gran trascendencia en la historia del patrimonio musical catalán. Éste fue el de la primera audición, en tiempos modernos, de los fragmentos conservados de la ópera compuesta por Ferran Sor (1778-1839). Aquella audición, dirigida musicalmente por Joan-Lluís Moraleda, que es quien firma esta edición, fue la

culminación, a fines de la década de los noventa del siglo XX, de la labor emprendida por diferentes personalidades del mundo de la cultura que, bajo el liderazgo de Ernest Lluch i Martín (1937-2000), se habían puesto entre ceja la recuperación de dicha ópera.

La partitura que tiene en sus manos es el resultado de aquella producción que se materializó también en un CD, desgraciadamente hoy descatalogado, y que agrupa todos los números llegados hasta nuestros días de dicho título operístico. Se trata de números conservados en el Archivo de Música del Monasterio de Montserrat, además de en las Biblioteca del Orfeó Català, la Biblioteca de Catalunya y el Museu del vi de Vilafranca del Penedès.

Siempre se había creído que la ópera de Sor estaba perdida hasta que en el mencionado archivo de Montserrat, el musicólogo Pare Daniel Codina localizó en la lista-catálogo de un archivo privado del Maestro de Capilla de Vilafranca del Penedès Magí Bosch (1760?-1839), unos materiales relacionados con esta ópera de Ferran Sor. Gracias a un trabajo de investigación del citado musicólogo y del propio Joan-Lluís Moraleda, a finales de la década de los noventa del siglo pasado se trabajó para una exhumación de la obra que tuvo lugar, como hemos dicho, en el Festival de Torroella de Montgrí de 1997.

Esta edición es de Joan-Lluís Moraleda que ha asumido la autoría de la instrumentación del número musical 10, el recitativo y aria de barítono *Qual terra e questa... Figlio, oh Dio* localizado en una versión anónima para voz y tecla en la Biblioteca del Orfeó Català.

Pasados más de veinticinco años de aquel trabajo musicológico, creemos que es necesario y oportuno impulsar una nueva edición crítica de los materiales llegados hasta nuestros días de una ópera que, a juicio del citado Ernest Lluch, debe relacionarse con posicionamientos políticos vinculados al austriacismo y de la alternativa catalanoaragonesa frente al modelo más centralista característico de los borbones, al haber sido Sor, en su tiempo, militante de la causa austriacista.

Oriol Pérez i Treviño

Il Telemaco by Ferran Sor, a revered eighteenth-century opera

The brilliant composer and guitarist Ferran Sor (1778-1839) is one of the key figures in Catalan musical heritage. However, despite his significance in the realm of guitar playing, his other musical work is barely known within the world of Catalan culture even though his work forms part of one of the most fascinating moments in the history of Catalan music. It happened in 1797 at the Santa Creu Theatre in Barcelona when Ferran Sor and another Catalan composer, Carles Baguer (1768-1808), each premiered one of their own operas that year. Two Catalan opera composers having an opera performed in the same season was such a rare occurrence that even today it surprises musicologists. For this reason, that coincidence led to both operas forming part of our collective memory as cult references and the two composers saw their works joining the meagre list of Catalan operas performed in Catalonia. Previous to Sor's work, the opera *Sesostri, re d'Egitto* (1751) by Domènec Terradellas (1713-1751) was performed at the Santa Creu Theatre in 1754, three years after the composer's strange death in Rome where his work had been premiered. The first opera by a Catalan composer to be premiered in Catalonia was *Antigono* by Josep Duran (1730-1802) in 1760, followed two years later by another Duran opera, *Temistocle* in 1762.

Twenty-five years went by until operas composed by Catalans would once more be premiered at the Santa Creu Theatre. Ferran Sor's *Il Telemaco nell'isola di Calipso* opened on 25 August 1797 with a libretto by Segismundo Capece (1652-1728). Its success led to it being performed fifteen times. A few months later, Carles Baguer's opera *La principessa filosofa* opened on 4 November 1797.

Two centuries later, on 25 July 1997, as part of the International Music Festival, the Sant Genís Church in Torroella de Montgrí (in the Baix Empordà county of Catalonia) was the venue for a hugely transcendental moment in the history of Catalan music when, for the first time in modern times, the preserved parts of Ferran Sor's opera were performed. The performance, conducted by Joan-Lluís Moraleda (the author of this publication) represented the final step of years of work carried out by different names from the sphere of Catalan culture who, under the leadership of Ernest Lluch I Martín (1937-2000), had put their minds to recovering this immensely important

opera.

This music score is the result of that research and performance and includes all the parts of the opera that we have been able to recover. A CD of the performance was also recorded but is unfortunately now discontinued. The scores of these parts were found in the Music Archives of Montserrat Monastery, the Catalan Orfeó choir's library, the National Library of Catalonia, and the Museum of Wine in Vilafranca de Penedès.

It had long been believed that Sor's opera had been lost many years before, but the musicologist Father Daniel Codina at the Music Archives of Montserrat Monastery discovered a catalogued list of the private collection of Magí Bosch (1760?-1839), Chapel Choir Master in Vilafranca del Penedès, which included material related to the opera. Thanks to the subsequent research work of Codina and Joan-Lluís Moraleda, many parts of the opera were recovered from different sources and performed in Torroella de Montgrí in 1997 as mentioned above.

This edition is by Joan-Lluís Moraleda who has also written the instrument score of the musical part 10 in this edition, consisting of the recitative and aria of the baritone *Qual terra e questa... Figlio, oh Dio*, which was found in an anonymous version for voice and keyboards in the library of the Catalan Orfeó choir.

Twenty-five years after this hugely important musical project, we believe the time is right to publish a new critical edition of the parts we have of this opera; a work, according to Ernest Lluch, which can be related to the fact that Sor was on the side of political positions closer to the Austrian-Habsburg monarchy model favoured by Catalonia and Aragon as opposed to the more centralized ideas of the Bourbons – the two monarchies vying for power in Spain in the eighteenth century.

Oriol Pérez i Treviño

Observacions de l'editor

L'únic document original trobat de l'estrena de l'obra de Sor va ser el que es va localitzar en una biblioteca privada de Barcelona. Es tracta del programa de mà (escrit en italià) lliurat el dia de l'estrena al Teatre de la Santa Creu d'aquella vetllada que va ser el 25 d'agost del 1797.

Aquest document reproduceix totalment el text original del llibret, però en el mateix no apareix cap menció de crèdits amb els artistes o realitzadors. No s'hi troba per tant cap relació dels noms dels cantants designats, director d'orquestra ni escenògrafs. Tot és anònim i ni tan sols apareix el nom de l'autor de la música, sense cap esment, doncs, al jove Ferran Sor de 19 anys.

Només podem llegir: «*La Musica, è d'un celebre Dilettante di Barcellona*». La recuperació del programa de mà amb el llibret inclòs ens va confirmar que, efectivament, no disposàvem de tota la música completa de l'òpera. El nostre equip de recerca va realitzar infinites consultes a biblioteques de tot Europa, sense obtenir mai la mínima resposta positiva a cap de les seves gestions. On pot ser avui la partitura original del *Telemaco* de Ferran Sor? Es tracta del misteri més tancat i impenetrable que ha acompanyat sempre aquesta òpera de Sor.

Sabem que Sor, políticament, era *bonapartista* i per això va ser desterrat. La seva ràpida i brillant carrera, el va mantenir sempre ocupat i viatjant continuament per Europa. Coneixem també els seus múltiples intents en forma d'escrits i «partitures regal» als monarques espanyols sol·licitant el regí perdó i poder tornar, de nou, a la seva terra natal... Mai ho va aconseguir. Va viure exiliat a França i va morir a París, on està enterrat.

Sigui com sigui, benvinguda tota la música recuperada de *Il Telemaco* de Ferran Sor.

Joan-Lluís Moraleda i Perxachs

Observaciones del editor

El único documento original hallado del estreno de la obra de Sor fue el que se localizó en una biblioteca privada de Barcelona. Se trata del programa de mano (escrito en italiano) entregado el día del estreno en el Teatre de la Santa Creu, el 25 de agosto de 1797.

Este documento reproduce totalmente el texto original del libreto, pero en el mismo no aparece ninguna mención de créditos con los artistas o realizadores. No se encuentra por tanto ninguna relación de los nombres de los cantantes designados, director de orquesta ni escenógrafos. Todo es anónimo y ni siquiera aparece el nombre del autor de la música, sin ninguna mención, por tanto, al joven Ferran Sor de 19 años.

Sólo podemos leer: «*La Musica, è de un celebre Dilettante di Barcellona*». La recuperación del programa de mano con el *libretto* incluido nos confirmó que, efectivamente, no disponíamos de toda la música completa de la ópera. Nuestro equipo de investigación realizó infinitas consultas a bibliotecas de toda Europa, sin obtener nunca la mínima respuesta positiva a ninguna de sus gestiones. ¿Dónde puede estar hoy la partitura original de *Il Telemaco* de Ferran Sor? Se trata del misterio más cerrado e impenetrable que ha acompañado siempre esta ópera de Sor.

Sabemos que Sor, políticamente, era *bonapartista* y por eso fue desterrado. Su rápida y brillante carrera, le mantuvo siempre ocupado y viajando continuamente por Europa. Conocemos también sus múltiples intentos en forma de escritos y «partituras regalo» a los monarcas españoles solicitando el regí perdón y poder regresar otra vez a su tierra natal... Nunca lo logró. Vivió exilado en Francia y murió en París, donde está enterrado.

Sea como fuere, bienvenida toda la música recuperada de *Il Telémaco* de Ferran Sor.

Joan-Lluís Moraleda i Perxachs

Comments by the editor

The only original document related to the premiere of Sor's opera was found in a private library collection in Barcelona – the programme, written in Italian, given out to theatre-goers during the opening night on 25 August 1797.

Here we publish the complete text from the libretto but the original document includes no names of the artists or other people involved in the performance. It lists neither the singers, nor the orchestra conductor, nor the stage designers. The text is completely anonymous and does not even mention the 19-year-old composer, Ferran Sor, by name. The only reference the document includes says “*La Musica, è d'un celebre Dilettante di Barcellona*”.

Recovering the opera programme with the libretto confirmed our belief that we do not have all the music of the full opera. Our team of researchers has carried out many inquiries in libraries around Europe searching for documents of the complete musical score but with no success. Does a full original score of Sor's opera exist and where is it? This is the most impenetrable mystery his opera still holds for us.

We know that Ferran Sor became a Bonapartiste, politically speaking, and went into exile for fear of retribution. His swift and brilliant musical career meant he was extremely busy and constantly travelling around Europe. We also know that he wrote many letters and sent ‘gift musical scores’ to the Spanish monarchy asking for a Royal pardon and the chance to return home, but his attempts were in vain. He lived in exile in France, and died in Paris where he is buried.

For now, let us enjoy the music we have recovered from the *Il Telemaco* opera by Ferran Sor.

Joan-Lluís Moraleda i Perxachs

Il Telemaco nell'isola di Calipso

2 - Aria di Calipso (Introduzione)

"Care selve..."

Ferran Sor (1778-1839)

Edició crítica de Joan-Lluís Moraleda

(Part transcrita a
l'oboè 1r., 8a. alta)

Largo non tanto

In C

Clarinetto in C

Violini I

Bassi

5

Cl. in C

VI. I

Bassi

9

Cl. in C

VI. I

Bassi

13

Cl. in C

VI. I

Bassi

p

mf

p

mf

dol.

p

mf

p